

Ü Z E N E T A Z É L Ő K N E K

arról - ha remegőbb lábakon állva is, ha kisebb potenciális erőt mutatva is a szebbik nem iránt -, hogy az öregség az emberi életnek olyan betetőző szakasza, amikor már kezdjük lassan megismerni önmagunkat, a bennünk lévő emberit. Ez DÉRY TIBOR KEDVES BÓPEER ...! című regénye.

A fenti mondatban sokkal kevesebb az irónia és szkepszis, mint a műben, ahol: feltárulkozik az író-főhős nyolcvan évet megélt lelke. Az analízis eredményeként, de nem az öregedés tünetei, mint Illyésnél. A csepegő orr, a hulló fogak, a hus-vér-lélek életet szikével boncolgató író eszközei és részeredményei, alárendelten egy magasabb célkitűzés megvalósítása útján.

"Iszonyodom a handabandázó vénemberektől" - írja, nem beletörődve a "kis lángon égő" életbe, hanem realitásként elfogadva. Csak így lehet ereje ahhoz, hogy vizsgálja, mikor észleli az agyából a tolla végére huzódó meszesedést. De nem is erő ez, hanem talán maga a gyengeség, hiuság és gyávaság. Mint ahogyan egy bizonyos látószögéből esendő a menyé iránt érzett vonzalma, akinek a hangjától "még a gyilkosságok is megédesedtek".

Akkor egyáltalán miért szebb Déry öregembere, mint Illyésé a Kháron ladikjában?

Minden bizonnyal azért, mert szép, csepegő orral, hulló fogakkal és nemtelen nemiséggel együtt is szép. Öregedése folyamatát szüntelenül vizsgálja, nem is érzéktelenül, de megvan benne a fogékonyság az élet gyönyörei iránt, a szenvedély,

mindez az egyén esendőségén felülemelkedve, mint mikor görcsös menyéhez-ragaszkodásán urrá lesz a ráció; megpróbálja elviselni az immár véglegesnek látszó egyedülletet.

Nehéz értékelő bírálatot alkotni e műről, már csak azért is, mert e sorok írójának állandóan Kosztolányi Nérója jár az eszében, megpróbálván egy serpenyőben elhelyezni Déry irását avval a remekléssel, amelyről eddig harcos hittel azt állította, hogy századunk legkiválóbb kisregénye. És ez - ha csak a pillanatnyi "lendület" következményeként is - sikerül. És nehéz azért is, mert a két mondatban összefoglalható cselekvés mellett egy öregember minden szavában fellelhető életfilozófia leheletét érzi az olvasó, oly megfoghatatlanul, mint az Itélet nincs lapjairól - avval a többlet-élménnyel, hogy emebben az önmagával társalgó-beszélgető alkotó belső feszültségét semmiféle disszonáns hadakozás a világgal nem zavarja meg.

Aki még nem olvasta a Kedves bópeer ...!-t, higgye el, rendkívüli élmény vár rá e néhány tucat lapon.

Aztán nekifoghatunk közösen írni valami kritikafélét. Kritikát egy darabig ugysem sikerül.

Zsák László